

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Voluntas

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Opus hominis Deus recedit: quantum ad legem, reus est: quia opera ex querit. Hieron. & hinc 15. q. 1. cap. si quis.

Volens Deus rationalem creaturam voluntarii boni munere & libera arbitrii potestate dotare, ut boni ac mali capax, virtumque naturaliter posset, & alterum voluntate deficeret. Licet quippe nobis eligere, refutare, probare, respicere: necesse, quo magis rationalis creatura ceteris praeferatur, nisi quod cum omnia animalia conditionis tantum ac necessitatis bonum habeant, haec sola habet etiam voluntatis.

Qui videtur mulierem ad concupiscendam eam, &c. Apud eum, cui nota sunt omnia, antequam fiat, voluntas perfecta facienda pro opere reputatur facti. Hier. super illud Matth. 7. Vbi est thesaurus tuus.

Non est, quod cuiquam nostram ascribamus ærumnam, nisi nostræ voluntati. Nemo nostrum tenetur ad culpam, nisi voluntate propria deflexerit. Non habent crimen, quæ inferuntur reluctanti- bus. Voluntaria tantum commissa sequitur delictorum, invidia, quam in alios deridimus. Voluntarium sibi, militem eligit Christus: voluntarium seruum sibi Diabolus auctionatur, & acquirit suo iuri. Neminem iugo seruitutis astrictum possidet, nisi se ei prius peccator ære vendiderit. Ambros. de virt. & beat. & habetur 15. q. 1. cas. Non est.

Plurimum refert, utrum ex voluntate facias, quod placeat, an necessitate. Depiq; voluntarius minister habet præmium, coactus dispensat obsequium. Vnde Apostolus: Si volens euangelizauero, mercedem habeo, sin autem inuitus: dispensatio mihi tradita est.

Valde laboriosum est custodire, ne mala homo faciat: ne in bonis actibus per intentionem titubet, & iura recta opera sinistra cogitatis illudat. Greg. Moral. lib. 10.

Deus non intuetur, quantum quilibet valeat, sed quantum velit: Et quia Deus corda pectat, iam in eius oculis fecit quod cogitavit. ibid. lib. 12.

Caro cum concupiscitur, pensetur quid sit exanimis, & intelligitur quid amatur. Nihil quippe sic ad edmandorum desideriorum carnalium appetitum valet, quam ut quisque quod vitium diligens quale sit mortuum penset. Gregorius libro decimo sexto Moralium.

Humane aures talia verba nostra iudicant, qualia foris sonant: diuina vero iudicia talia foris audiuntur, qualia ex intimis proferruntur. Certe nouerit ille, qui intentionem & voluntatem alterius variis explicat verbis: quia non debet intentionem verbis deferre, sed voluntatem & intentionem, quia non debet intentionem verbis deferre, sed verba intentioni. ibid. lib. 26. Moralium.

Nihil offertur Deo ditius bona voluntate. Voluntas autem bona est, sic proximi aduersa sicut nostra pertimescere; sic de prosperitate proximi sicut de nostro profectu gratulari, aliena damna nostra credere; aliena lucra nostra deponere; autem non propter mundum, sed propter Deum diligere, inimicum etiam amando tolerare, nulli, quod pati non vis, facere: nulli, quod tibi iuste impendi desideras, denegare. Necessitati proximi non solum iuxta vires occurrere, sed prodesse etiam ultra vires velle. Gregor. in homil. 5. super Euangelia.

Non tam praeuicta Dominus, quam custodiam prauitatis insequitur. In factis enim saepe infirmitate, saepe negligentia, in studiis verosemper multiosa intentione peccatur, ibidem libro septimo.

Causa actum poterit decorare. Si autem necessitate subsistat aut uilitate vigeat, aut honestate splendescat, aut cum affectu mentis tota valeat substantia operis tolerari: opus non ex se, sed ex causa fit crimen. Nec aliqua virtutis ostentatione clarescit, cui voluptas originem praebeat. Iohannes Chrysostom. de tractatu Symboli.

Facile deuiat a iustitia, qui in causis non Deum formidat, sed hominem. Hic peccandi differt facultatem, sed non aufert voluntatem.

Apud Deum, qui hominem occidere disponit, antequam occidat, homicida habetur. Voluntas autem est, quæ aut remuneratur pro bono, aut condemnatur pro malo. Opera autem testimonia sunt voluntatis. Non igitur querit Deus propter se, ut sciat, quomodo iudicet, sed propter alios, ut intelligant, quia iustus est Deus, ibidem super Matth.

Tale erit opus tuum, qualis fuerit intentio tua. Isidor. soliloq. lib. 2. cap. 10.

In initio resistit cogitationi pessimum: si titubet prona cogitatio, non consentias illi. Isidor. lib. 2. cap. 5.

SENTENTIAE POETICAE.

Quid. 9. Met.

Temerata est nostra voluntas:

Ut nihil adiciam, non possum moxina dici,

Quod superest, multatam est in tota, in crimina partium.

Quid. 3. Pont. 4.

Ut de sint Sires, tamen est laudanda voluntas:

Hinc ego contentos anguror esse Deos.

Hec facit, ut veniat pater quos; utrumque placet celo non minus agna iuoc.

Idem 4. Pont. 8.

Ut nihil praestes, animi sum tuum amici. Debitor, & meritum velle iurare vocat.

Ibidem.

Parna quidem fatior pro magnis mouerit. Cum pro comesta Verba salute damus. Sed qui, quam potuit dat maxima gratia.

Et sine pietas consergit illa sum. Nec qua de parua pauper Diu libat accera.

Thura minus, grandi quam data honore. Agnaq; tam lactens, quam gramine posita.

Vidima Tarpeios inspicit æta facis. Lucanus ad Pisonem.

Quod si digna tua minus est mea, pergit. At voluisse fas est: animum non carmina.

Luuenal. 13. Has pariter panas peccandi sola voluntas. Nam scelus intra se tacitum qui cogat. Faci crimen habet.

Proper. 2. 10.

Quod si deficiant Sires, audacia certe. Lam erit, in magis & voluisse fas est.

Terent. Andria. 1. Quoniam non proest id fieri, quod vis. Id velle, quod possis.

Ter. Heaut. 4.

Non licet hominem esse sepe ita ut vult. Quid. 1. Art.

Pectoribus mores in sum, quod in vultu. Qui sapit, innumeris meritis aptus erit.

Hor. 2. ferm. 1. Castor gaudet equis: uno progregetur equo. Pugnis, quod captum vultum, totidem habet.

Mellia. Perlius 5. Satyr.

Mille hominum species, & eorum discolores. Velle suum cuique, est, nec voto quiescit.

Mercibus hic talis mutat sub file tectum. Rugosum propter, & pallentis grana comæ.

Hic satur irriguo manule turgetere, fons. Hic campo indulget, hunc alen decipit.

In Venere est putri. Ter. Phorm. 4.

Verum ita est: Quot homines, tot sententiae sunt cuique.

Anthol. Sacr. lac. Bill. Principium mundi Deus est, quo caetera mouent.

Et qua permissis, vel iube, aut ut agat. Hinc mutabilium rerum immutabilis et di.

Aeternus feruit legibus artificio. Ibidem.

Non semper vere est felix impleta voluntas. Cum sepe iniustus sine mala vota animi.

Refragitur cupiens, etiam non si adegit. Persequendo tamen velle bonam hominis.

At prauis quod fert animo si non habet actus. Tam miser est, quam si quod caput obmittit.

In suis, sine procedit quæ voluntas. Nec variis meritis arbitri agnosci debet.

Corda regens Sires tribuens, peccata tenent. Mitis subiectus, implacidus iuuat.

Ut nec parua malum queri quam, nec plura. Suscipiat, nisi cum laude & honore. Det.

SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Finem potius spectat voluntas, consilium & consuetudinem pertinent: ut valere volumus, deliquimus consuetudinem adipiscamur. Et beati omnes esse volumus dicamus: at si illud nos diligere dicamus: in peccato loquamur.

cap. 2. Idem est id, quod sub actionem cadit, & id, quod potest: quod suscipitur. Lib. 5. Metaph. c. 1. 7. 1.

Quod in potestate & voluntate est, erit. Lib. 5. Ethicorum. de 1. c. 19.

Omnia melius esset lege fieri, quam hominum: quæ regula, voluntate. Lib. 2. de Republ. c. 8.

Hoc certe confitendum est, quarum rerum inchoanda principia, eas in nostra esse potestate, nostraque esse voluntate. Lib. 3. c. 5.

In iis rebus, quæ voluntate suscipiuntur, laudat & vitio dicitur: in non voluntatis, venia, interdum etiam voluntatis. Lib. 3. c. 1.

Si quis non imprudens gerit ea, ex quibus inuoluntate profecto voluntate sua efficitur inuitus. Lib. 3. c. 1.

PO

POLYANTHRO

FABVLAE.

Fur & Canis.

Fur allatranti cani offerebat panem. Cui canis: At nunc ego inquit, satiat, quum tu domum nostram compilaucris, me silitate, vnde: mihi mox cibum petam, aut quomodo sedabitur fames mea?

Fabula docet, cauendas frades fallacium, neq; facta illorum, sed consilia spectanda esse. Refertur & illud, quod a iurifera multis memoratur: Tolle voluntatem, nec erit discrimen in actu. Quae sententia in conuiuio Platonis elegantissime memoratur. Expolita & a Gellio, lib. 17. Nocturno Atticorum c. 20.

Coruus & Lupi.

Petebat a lupis partem praede coruus, quos torum diem sectatus fuisset. Cui illi: Non tu nos quidem, sed praedam sectatus es, eo quidem animo, vt ne corporibus quidem nostris velles parcere, si exanimarentur.

Fabula docet, spectari in actionibus non tantum quid fiat, sed etiam quo animo & voluntate fiat.

Voluptas.

DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Voluptas, Graece ἡδονή, ἡδύτης, & ἡδύτης, voluptas dicitur. Hebr. hedem, hedmah, & homegh, delectatio, oblectatio, deliciae, vt verbis hadan, & himegg, delectate vixit, voluptuosus fuit, voluptatibus abundauit. Est autem voluptas iucundus motus in sensu. Cic. lib. 2. de fin. bon. & mal.

Voluptas est cum quadam lubrica suauitate ad illicita sordidae mentis inclinatio secundum Iudor. in synon.

Voluptas est motus quidam animae, & affectio tota simul & sensibilibus in naturam proficiens. Cuius contrarium est dolor, secundum Arist. lib. 1. Rhet.

Voluptas est praeter modum elata iactantia opinionis praesentis aliquid cuius magni boni. Diciturque voluptas, quod talia maxime volumus: Hinc voluptuarium, hoc est, voluptatis plenum, & voluptuosum, eiusdem significationis.

Voluptas est citra rationem ad oblectandum commotio, & animi, vt Zeno inquit, ad oblectandum cum proposito motus Plato voluptatem omnium malorum escam vocat.

Aristoteles, voluptas, inquit, & eorum, quae a nobis demum abfuerunt, cupiditati accessio, non eandem cuius afferens suauitatis rationem.

DIVISIO.

Animales, quae per sese animae deputantur, quemadmodum quae circa disciplinas atque inspectionem omnem versantur.

Corporales, quae ex communicatione corporis acq; animae gignuntur, ob idque corporales appellatae: sicut quae circa cibos & coitus existunt.

Necessariae partemque naturales, sine quibus viuere impossibile est, vt cibi, potus, necessaria indumenta.

Naturales, ac non necessariae Legitima: Venere: quod ad generis humani propagationem faciunt.

LOCI BIBLICI.

Voluptates fugiende, 2. Petr. 2. 10, 12. Voluptates huius seculi impediunt, ne qui verbum audierunt, referant fructum, Luca 8. 14.

PATRVN SENTENTIAE.

Minus voluptatibus stimulat, qui non est, vbi frequentia est voluptatum. Minus avaritia, molestias patitur, qui diuitias non videt, Aug. de singul. cler. c.

Semper voluptas famem sui habet, & transacta non latia, Hieron. epist. ad Damas. Papam.

Nihil prodigius latius est voluptati. Semper famem patitur sui, quae alimentis perpetuis nescit impleri. Ambros. sup. Luc. 6.

Licet saepe in medio carnalium Deus protegat vitam electorum, tamen saturatum est, vt quisque inter seculi voluptates positus, a virtutis maneat illibatus, in quibus est non cito implicetur, aliquando tamen attrahitur. Nec enim diu potest esse securus, qui periculo succit proximus, Iud. de fin. bon.

SENTENTIAE POETICAE.

Quid 7. Met.

Vsq; adeo nulla est sincer a voluptas, Sollicitumq; aliquando latet interuenit.

Idem 6. Fall.

Sic licet interdum mensuris tristitia letis, CCCCC

Dee